

**AKÇAABAT ORTAMAHALLE'DE BULUNAN
GELENEKSEL BİR KONUT ÖRNEĞİ 969
ADA 3 PARSEL NUMARALI EVİN
RESTORASYON PROJESİ**

*A Traditional House Example in Akçaabat Ortamahalle
Restoration Project of the Building
at Block 969, Lot 3*

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet YUKA

Ordu Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü,
Ordu/Türkiye, E-posta: ahmetyuka25@hotmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1198-4602>

DOI: <https://doi.org/10.29329/akalid.2025.1127.5>

Ali USLU

19 Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim
Dalı Doktora Öğrencisi, E-posta: usluali@msn.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-8830-6806>

DOI: <https://doi.org/10.29329/akalid.2025.1127.5>

Makale Türü	Araştırma - Research	Article Type
Geliş Tarihi	3 Kasım - November2024	Received
Kabul Tarihi	27 Aralık - December 2025	Acceptance
Yayın Tarihi	30 Nisan - April 2025	Publication
Sayfa Aralığı	59 - 97	Pages Range

Ahmet Yuka - Ali Uslu, “Akçaabat Ortamahalle’de Bulunan Geleneksel Bir
Konut Örneği 969 Ada 3 Parsel Numaralı Evin Restorasyon Projesi”,
Akademik Literatür Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi (AKALİD),
C.3, S.1, Nisan 2025, s. 59-97.

Öz

Trabzon’un tarihi ve kültürel açıdan en önemli ilçelerinden birisi olan Akçaabat çok sayıda tarihi dokuya sahip mahallerden oluşan bir ilçedir. İlçedeki tarihi mahallelerden birisi de kentsel sit alanı içerisinde yer alan Ortamahalle’dir. Mahalle bünyesinde tarihi kiliseler, camiler ve okulların yanı sıra geleneksel mimari ile inşa edilmiş çok sayıda konut bulunmaktadır. Geleneksel konutlar hem Anadolu’daki hemde Karadeniz Bölgesi’ndeki Türk konut mimarisinin karakteristik mimari özellikleri yansıtmaları açısından oldukça önemlidir. Akçaabat Ortamahalle bünyesinde bulunan evler arazi yapısıyla ve doğayla uyum içerisinde inşa edilmişlerdir. Konut yapıları birbirinin görünüşünü etkilemeyecek şekilde estetik görünümlü ve sade mimari düzenleri ile mütevazı bir yaşam tarzını yansıtmaktadırlar. Ortamahalle Evleri, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu tarafından, 24.08.1998 yılında kentsel sit alanı ilan edilmiştir. Mahalle içerisinde, yaklaşık 100 adet tarihi konut yapısı bulunmaktadır. Bu konutlardan birisi de 969 ada 3 parsel numaralı evdir. Özel bir adı bulunmadığı için ada ve parsel numarası ile adlandırdığımız konut yapısı mahalledeki diğer konut yapılarıyla birlikte restorasyon programına dahil edilmiştir. Bu çalışmada Akçaabat Ortamahalle’de yer alan ve Türk konut mimarisinin karakteristik örneklerinden birisi olan 969 ada 3 parsel numaralı evin restorasyon süreci ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Akçaabat, Ortamahalle, Geleneksel Konut, Ev

Abstract

Akçaabat, one of the most historically and culturally important districts of Trabzon, is a district consisting of neighborhoods with many historical textures. One of the historical neighborhoods in the district is Ortamahalle, which is located within the urban protected area. In the neighborhood, there are historical churches, mosques and schools, as well as many residences built with traditional architecture. Traditional houses are very important in terms of reflecting the characteristic architectural features of Turkish residential architecture in both Anatolia and the Black Sea Region. The houses in Akçaabat Ortamahalle were built in harmony with the land structure and nature. Residential buildings reflect a modest lifestyle with their aesthetically pleasing and simple architectural layouts that do not affect each other's appearance. Ortamahalle Houses were declared an urban protected area by the High Council for the Protection of Cultural and Natural Heritage on 24.08.1998. There are approximately 100 historical residential buildings in the neighborhood. One of these residences is the house on block 969, lot 3. Since it does not have a special name, the residential building, which we named with its block and lot number, has been included in the restoration program along with other residential buildings in the neighborhood. In this study, the restoration process of the house on block 969, lot 3, located in Akçaabat Ortamahalle and one of the characteristic examples of Turkish residential architecture, is discussed.

Keywords: Akçaabat, Ortamahalle, Traditional Housing, Restoration

Giriş

Akçaabat, Karadeniz Bölgesi’nin Doğu Karadeniz Bölümü sınırları içerisinde yer almakta olup yönetim bakımından Trabzon Şehri’ne bağlı bölgenin en büyük ilçelerinden birisidir¹. Akçaabat, coğrafi olarak 39- 40 derece doğu boylamı ile 40- 41 derece kuzey enlemi arasında yer almaktadır. Başkent Ankara’ya 744 km, İstanbul’a karadan 1.065 km/ denizden 555 mil ve il merkezi Trabzon’a 13 km uzaklıktadır. Doğusunda

¹ Yahya Kadioğlu, Ünsal Bekdemir, “Akçaabat’ta Şehirleşme ve Şehirselleşme Fonksiyonları”, *Doğu Coğrafya Dergisi*, C.9, S.11, 2004, s. 223.

Ortahisar ve Maçka ilçeleri, batısında Çarşıbaşı ilçesi, güneyinde Düzköy ilçesi ve kuzeyinde boydan boya Karadeniz bulunmaktadır. İlçe 385 km² yüzölçümüne sahiptir².

İlçenin ne zaman ve kimler tarafından kurulduğu hakkında kesin bilgiler olmamakla birlikte şehrin tarihinin Trabzon'un tarihi ile çok yakın benzerlikler gösterdiği anlaşılmaktadır³. Kuruluş tarihi tam olarak bilinmeyen şehir sırasıyla Miletliler, Romalılar, Bizanslılar ve Komnenosların hâkimiyeti altına girmiştir⁴. 1400 yılında bölgeden gemi yolu ile bölgeden geçen seyyahlardan Clavijo eserinde "hava müsait olmadığı için fındık yüklü gemi Trabzon'un batısındaki Platona'dan geri dönmüştür." demek suretiyle şehirden bahsetmekte ve buranın eski bir yerleşim yeri olduğunu belirtmektedir⁵. Akçaabat 1461 yılında Fatih Sultan Mehmet'in Trabzon'u almasıyla Türklerin eline geçmiştir⁶.

Akçaabat ilçesinin en eski yerleşimleri Dürbınar, Ortamahalle ve Nefsipulathane Mahallelerinde gerçekleşmiş olup zamanla deniz çekilmesi ve kıyı kesiminde yapılan dolgu nedeniyle yerleşme kuzeye doğru büyümeye başlamıştır. İlçenin şehir dokusu Osmanlı hakimiyetine girmesinden sonra Türk-İslam kültürü çerçevesinde gelişerek yeni bir ivme kazanmıştır. Bahsi geçen mahallerde farklı mimari tiplerde çok sayıda inşa faaliyeti gerçekleşmiştir. Gerçekleştirilen inşa faaliyetlerinin bir bölümü de geleneksel Türk konut mimarisinde yapılmış ev örnekleridir. Özellikle Ortamahalle olarak adlandırılan yerleşim biriminde geleneksel mahalle dokusunu oluşturan çok sayıda konut örneğini görebilmek mümkündür. 18. yüzyılın başları ile 20. yüzyılın başlarına kadar devam eden yoğun inşa faaliyetlerinde esnasında ortaya koyulmuş konut yapılarından birisi de 963 ada 3 parsel numaralı olarak adlandırılan konut yapısıdır. Bu çalışmada Türk konut mimarisinin genel özelliklerini bünyesinde barındıran 963 ada 3 parsel numaralı evin restorasyonu ile ilgili süreç ele alınmıştır.

1. 969 Ada 3 Parsel Numaralı Ev

1.1. Yeri

Yapı Trabzon ili Akçaabat ilçesi Ortamahallesi'nde 969 Ada 3 Parsel üzerinde yer almaktadır. Yapının özel bir adı olmadığı için ada ve parsel numarası ile isimlendirilmiştir.

² <http://www.akcaabat.gov.tr/cografı-yapısı> (E.T. 02.11.2024).

³ Muzaffer Lermioğlu, *Akçaabat Tarihi ve I. Genel Savaş-Hicret Hatıraları*, Kardeşler Basımevi, İstanbul 1949, s. 46; Kadioğlu, Bekdemir, *Akçaabat Tarihi ve I. Genel...*, s. 224.

⁴ Haydar Gedikoğlu, *Akçaabat*, Akçaabat Belediye Kültür Yay. No:1, Trabzon 1996, s. 12-35; İsmail Hacıfettahoğlu, *Önceci ve Sonrasıyla Trabzon'un Fethi*, Trabzon Belediyesi Kültür Yay. No: 91, Ankara 2001, s. 20; Kadioğlu, Bekdemir, *Akçaabat Tarihi ve I. Genel...*, s. 224.

⁵ R.G. Clavijo, *Timur Devrinde Semerkant'a Seyehat*, (Çev. Ömer Rıza Doğrul), İstanbul 1975, s. 211; Kadioğlu, Bekdemir, *Akçaabat Tarihi ve I. Genel...*, s. 224.

⁶ Gedikoğlu, *Akçaabat*, s. 12-35; Hacıfettahoğlu, *Önceci ve Sonrasıyla...*, s. 20; Kadioğlu, Bekdemir, *Akçaabat Tarihi ve I. Genel...*, s. 225.

1.2. Tarihi

Yapının üzerinde bir kitabe veya yapım tarihini veren herhangi bir yazı kuşağı bulunmamaktadır. Ancak göstermiş olduğu plan ve mimari düzeni ve çevrede meydana gelen yapılaşma örnekleri dikkate alındığında yapının 19. yüzyıl sonu, 20. yüzyılın başlarında yaptırıldığı tahmin edilmektedir.

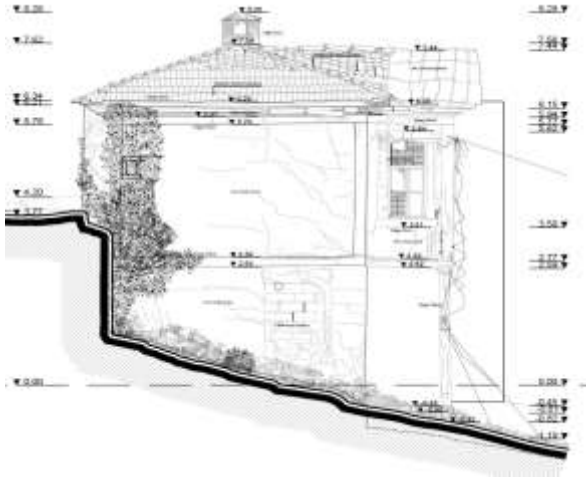
1.3. Plan ve Mimari Özellikleri

Yapı Geleneksel Türk konut mimarisi içerisindeki iç sofalı (karniyarık) plan tipine göre yapılmıştır. Kuzey-güney doğrultusunda dikdörtgen bir alan üzerine zemin ve birinci kat olmak üzere iki katlı inşa edilmiştir. Zemin katın alt kısmında ise depo olarak kullanılan bodrum kat yer almaktadır. Evin kuzeybatı tarafından yol geçmekte olup kuzey ve güney yönlerinde ise başka konutlar yer almaktadır. Evin giriş kapısı ise doğu cephesi üzerinde yer almaktadır (Çizim 1).

Çizim 1: Yapının Komşu Binalarla Birlikte Güneydoğu Cephe Silüeti

Yapı eğimli bir arazi üzerine kurulduğu için cepheler arasında kot farkı oluşmuştur. Her cephenin mimari düzenlenişi farklıdır. Yapının güney cephesi dikdörtgen planın dar tarafına denk geldiği için fazla bir mimari hareketliliği yoktur. İki katlı cephe tasarımının alt katında bir adet kare şeklinde pencere açıklığı bulunmasına rağmen daha sonradan burası örülerek kapatılmıştır. Cephenin üst katı ahşap bir silme ile ayrılmıştır. Üst kat cephesinde ise bir adet pencere yer almaktadır. Pencere cephenin sol tarafında olup mazgal türünde yapılmıştır. Güney cephenin ön tarafı açık olmasına rağmen çok fazla bir mimari hareketliliğe yer verilmemiştir (Çizim 2) (Fotoğraf 1).

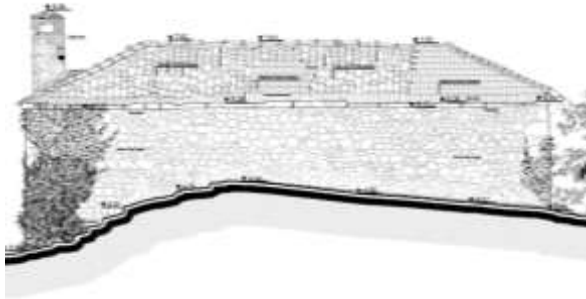

Çizim 2: Evin Güney Cephesi

Fotoğraf 1: Evin Güney Cephesi

Yapının batı cephesi ise tamamen yola bakmaktadır. Cephenin alt katı yolun aşağısında kaldığı için sağır olup kuzeyden güneye doğrudan eğim göstermektedir. Üst kat ise yol mesafesinden itibaren yükselmektedir. Üst katın cephesinde de herhangi bir pencere açıklığına yer verilmemiş olup masif bir karakter göstermektedir. Batı cephe tamamen moloz taş örgüden oluşan bir duvar sistemine sahiptir (Çizim 3) (Fotoğraf 2).

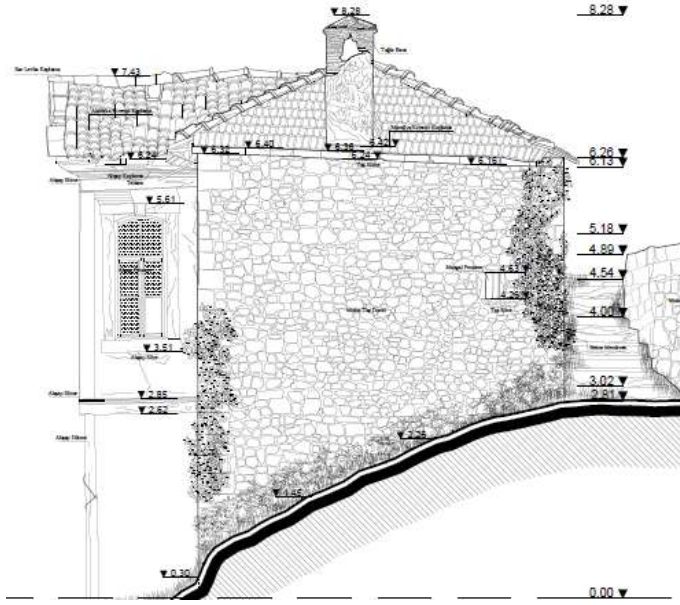

Çizim 3: Evin batı cephesi

Fotoğraf 2: Evin batı cephesi

Yapının kuzey cephesi ise mimari açıdan en sade tasarlanmış cephesi olup oldukça masif karakterli bir düzen göstermektedir. Cephenin ön tarafında yapıya oldukça yakın olarak yapılmış olan başka bir bina yer almaktadır. Kot farkından dolayı cephenin alt katı aşağı seviyede kalmıştır. Cephedeki tek hareketlilik tıpkı güneybatı cephede olduğu gibi bir adet küçük boyutlarda tasarlanmış olan mazgal türünde pencerenin yer almış olmasıdır (Çizim 4) (Fotoğraf 3).

Çizim 4: Evin Kuzey Cephesi

Fotoğraf 3: Evin Kuzey Cephesi

Yapının en önemli cephesi ve aynı zamanda evinde giriş kapısının yer aldığı cephe olan doğu cephesidir. Simetrik bir düzen gösteren cephenin en önemli özelliği cephenin tam ortasında yer alan ve evin üst kat sofasının dışa doğru taşıntı yapan cumbalı bölümüdür. Bu bölüm alt kısımda çokgen gövdeli iki ahşap ayak üzerine oturmaktadır. Başlık ve altlık kullanılmayan ayaklar sade tasarlanmış bir düzene sahiptir. Ayakların taşıdığı cumbalı bölümün güney ve kuzey duvarlarında birer doğu duvarında ise ikişer adet pencere yer almaktadır. Pencere dikdörtgen kesitli olup yuvarlak kemerli, üçer katlı, toplamda altı bölümden oluşan giyotin tipindedir. Pencerenin üst lentosu düz şekilde yapılmış olup kanatları ve çerçevesi ahşaptandır. Bu pencere sistemi cephenin diğer bölümlerinde de aynen tekrar edilmiştir. Cumbalı bölümün üst tarafı ise üçgen bir alınlık ile son bulmaktadır. Alınlığın orta kısmında bir madalyon yer almaktadır. Madalyonun alt kısmında ise ortada bir vazo ve vazo içerisinden çıkan çiçekli dal ve yapraklar iki yana doğru uzanmaktadır. Üçgen alınlığın ortasındaki bu bitkisel bezeme sarı mavi kırmızı ve yeşil renkteki boyalarla yapılmıştır. Cumbanın giriş kapısına bakan alt yüzeyi ise bezemesiz sade bir düzene sahiptir (Çizim 5) (Fotoğraf 4-5-6-7).

Cumbalı bölümün alt kısmına cephenin tam ortasına ise evin giriş kapısı yerleştirilmiştir. Giriş kapısı dikdörtgen formlu olup ahşaptan çift kanatlı yapılmıştır. Kapı kanatları sade ve bezemesiz yapılmıştır. Kapının üst kısmına ise demir korkulukları olan yatay şekilde yerleştirilmiş dikdörtgen biçimli bir tepe penceresi yerleştirilmiştir. Bu pencere iç kısımdaki giriş sofasını aydınlatmaktadır. Giriş kapısına sol tarafa yerleştirilmiş olan merdivenlerle ulaşılmaktadır. Merdivenler ve ön kısımdaki kapı önü sahanlığı betonarme malzemeye yenilenmiştir. Giriş kapsının sağ ve sol tarafında ise ikişer adet pencere yer alır ki bu pencereler iç kısımdaki mekânları aydınlatmaktadır. Aynı şekilde üst kat cephelerinde de cumba etrafında ikişerli pencere uygulamalarına

yer verilmiştir. Her iki kat arasındaki sınırı ise yatay şekilde uzatılmış olan ahşap silme belirlemektedir (Fotoğraf 8-9-10).

Cephede dikkati çeken başka bir unsur ise giriş merdivenlerinin ön kısmında açılmış olan kapı açıklığıdır. Dikdörtgen şekilli ahşaptan tek kanatlı olan kapı açıklığından evin deposu olarak kullanılan bodrum kat bölümüne geçilmektedir.

Çizim 5: Evin Doğu Cephesi

Fotoğraf 4: Evin Doğu Cephesi

Fotoğraf 5-6-7: Evin Doğu Cephesi

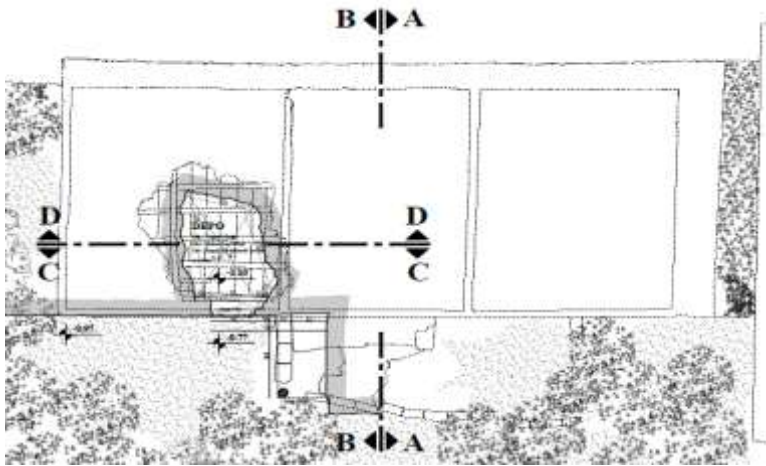

Fotoğraf 8: Evin Doğu Cephesindeki Girişin Üzerinde Yer Alan Üçgen Alınlık

Fotoğraf 9-10: Evin Doğu Cephesinden Ayrıntılar

Yapının bodrum katına, doğu cephesinin güney köşesinde yer alan küçük bir kapıdan girilmektedir. Bodrum kat, kuzey-güney doğrultusunda uzanan üç bölümden oluşur. Mekânlar dikdörtgen planlı olup, taş döşemelidir. Beden duvarları moloz taş örgüsüne sahip, tavan örtüsü ise ahşap kirişleme sistemindedir; ancak büyük oranda tahrip olmuştur (Çizim 6) (Fotoğraf 11-12-13).

Çizim 6: Bodrum Kat Planı

Fotoğraf 11-12: Bodrum Kat Bölümü

Fotoğraf 13: Bodrum Kat Bölümü

Doğu cephede yer alan giriş kapısından geçildikten sonra evin zemin katının giriş sofasına ulaşılmaktadır. Giriş sofası doğu-batı doğrultusunda dikdörtgen bir plan şeklindedir. Batı yönünde üst kata çıkış merdivenleri yer almaktadır. Merdivenler ahşaptan silindirik şekilde korkuluklara sahiptir. Sofanın kuzey ve güney duvarlarında da bu yönlerde bulunan mekânlara geçişi sağlayan kapılar yer almaktadır. Giriş sofasının tavanı ve tabanı ahşap malzeme ile kaplanmıştır. Giriş sofasındaki başka bir ayrıntı ise üst kata çıkışı sağlayan merdivenlerin alt boşluğu bir kapıyla kapatılarak buradaki alan küçük bir kiler olarak değerlendirilmiştir (Fotoğraf 14-15-16).

Fotoğraf 14-15: Zemin Kat Giriş Sofası

Fotoğraf 16: Zemin Kat Giriş Sofası

Sofanın sol tarafında açılan bir kapıyla zemin katın birinci odasına geçilmektedir. Odanın giriş kapısı ahşaptan çift kanatlı yapılmıştır. Kapı kanatlarının ortası kare, alt ve yukarısı ise dikdörtgen tablalara bölünmüştür. Kapıdan girildikten sonra ulaşılan birinci oda doğu-batı doğrultulu düzgün olmayan dikdörtgen plan şemasında inşa edilmiştir. Doğu duvarında iki adet dikdörtgen pencere yer alırken güney duvarında bir adet dikdörtgen pencere açıklığı yer almaktadır. Ancak bu pencere açıklığı sonradan örülerek kapatılmıştır. Odanın batı duvarına ise gömme dolaplar yerleştirilmiştir. Dolaplardan sol tarafta olan gusülhane olarak kullanılmaktadır. Diğer tarafındaki dolaplar ise kapaklı olarak tasarlanmıştır. Mekânın duvarlarında ahşap bir şeritler dolaşmaktadır. Zemini ahşap ile kaplı olan odanın tavan örtüsü ise sade tasarlanmış düz ahşaptan bir düzenlemeye sahiptir (Fotoğraf 17-18-19-20).

Fotoğraf 17-18: Zemin Katın Birinci Odası ve Tavan Örtüsü

Fotoğraf 19-20: Zemin Katın Birinci Odası Giriş Kapısı ve Ahşap Dolaplar

Giriş sofasının sağ tarafında yer alan kapıyla da evin zemin katında yer alan mutfak bölümüne geçilmektedir. Mutfak bölümü doğu-batı doğrultusunda uzatılmış olan

düzgün bir dikdörtgen plan göstermektedir. Doğu duvarında iki adet dikdörtgen pencere yer alırken batı duvarı oldukça masif karakterli yapılmıştır. Mutfağın kuzey duvarının orta bölümünde ocak yer almaktadır. İki yöne doğru taşıntı yapan ocağın orta kısmı ise duvar içerisine yerleştirilmiş derin bir niş şeklindedir. Ancak ocağın ön tarafı daha sonradan örülerek kapatılmıştır. Ocağın sağ ve sol tarafında ise daha küçük olarak tasarlanmış olan birer adet taş malzemedan niş yer almaktadır. Zemin beton şap malzeme ile duvarlar sıva ile üst tavan örtüsü ise kontrplak malzeme ile kaplanmıştır (Fotoğraf 21-22-23-24).

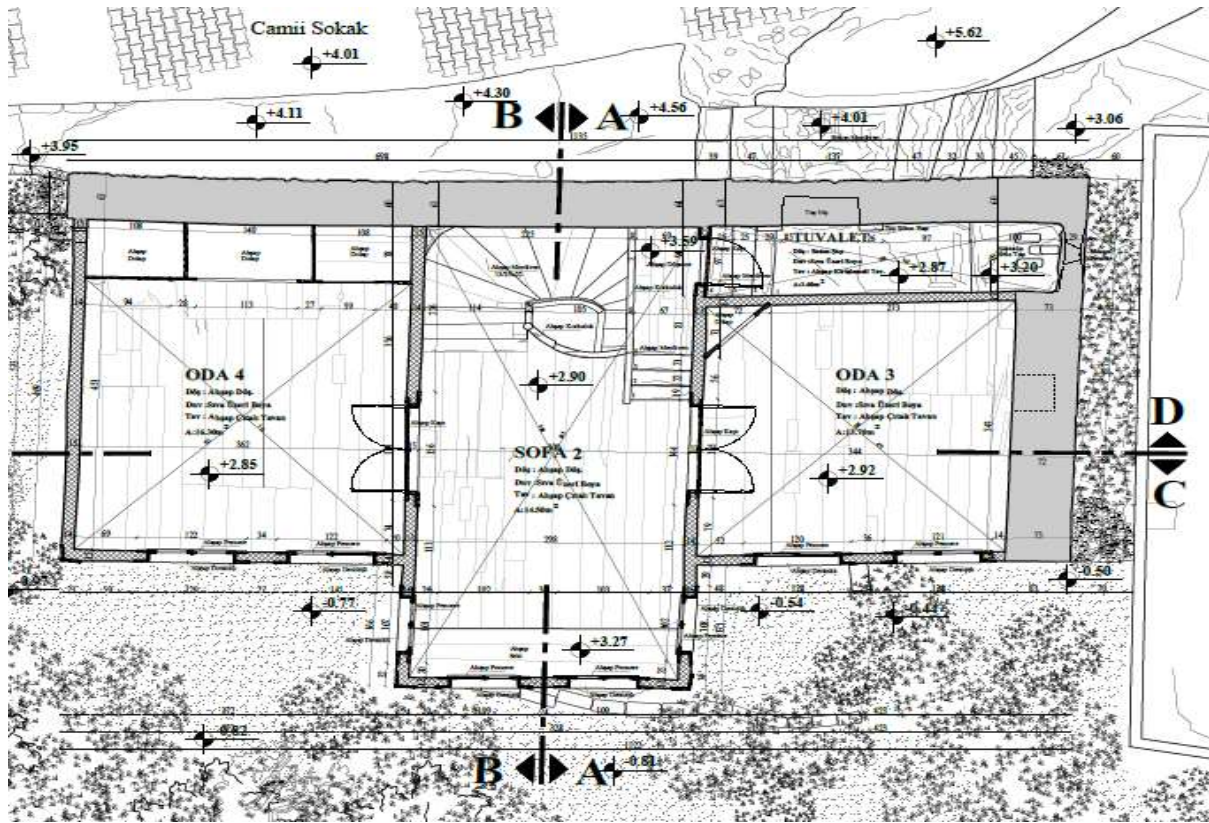
Fotoğraf 21-22: Zemin Katın Mutfak Bölümü

Fotoğraf 23-24: Zemin Katın Mutfak Bölümü

Giriş sofasının batı duvarında yer alan merdivenlerle evin birinci kat bölümüne geçilmektedir (Çizim 7). Üst kata çıkışı sağlayan merdivenler spiral şekilde olup ahşaptan silindirik korkuluklara sahiptir. Merdivenlerden çıkıldıktan sonra evin üst kat bölümündeki giriş sofasına ulaşılır. Üst kat sofası doğu-batı doğrultusunda dikdörtgen bir düzen göstermektedir. Sofanın doğu tarafı dışarı cumbalı bir şekilde taşırılmıştır. Dışa taşırılan cumba üzerindeki dört adet pencere sofanın doğu yönünü aydınlatmaktadır. Ayrıca pencerelerin ön kısmında ahşaptan bir seki yer almaktadır. Sofanın diğer tarafı olan batı duvarında ise pencere açıklığına yer verilmemiştir. Sofanın kuzey ve güney

duvarlarında ise bu yönlerde bulunan odalara geçişi sağlayan kapı açıklıkları bulunmaktadır. Mekânın duvarlarını ise boydan boya ahşap bir şerit dolaşmaktadır. Zemini ahşap ile kaplı olan sofanın tavan örtüsü ise sade tasarlanmış düz ahşaptan bir düzenelemeye sahiptir. Tavan ile beden duvarlarının birleştiği noktada ahşap şeritler kullanılmıştır (Fotoğraf 25-26-27-28).

Çizim 7: Yapının Birinci Kat Planı

Fotoğraf 25-26: Evin Birinci Kat Sofası

Fotoğraf 27-28: Evin Birinci Kat Sofası

Üst kat sofasının kuzey batı köşesinde dört adet basamakla ulaşılan bir kapı yer almaktadır. Dikdörtgen şekilli bu kapı evin üst katında yer alan tuvalet bölümüne geçişi sağlamaktadır. Tuvalet bölümü kuzey güney doğrultusunda oldukça dar bir şekilde oluşturulmuş olan bir mekândan oluşmaktadır. Zeminine üç basamakla inilmektedir. Batı duvarında ise oldukça derin tutulmuş köşeleri taş çıkmalı bir niş yerleştirilmiştir. Tuvaletin kuzey duvarında ise bir adet küçük boyutlu mazgal türünde havalandırma penceresi açılmıştır (Fotoğraf 29-30-31-32-33).

Fotoğraf 29-30: Evin Birinci Kat Sofası

Fotoğraf 31-32-33: Evin Birinci Kat Sofası

Üst kat sofasının kuzey duvarında açılan kapıyla evin birinci kat bölümündeki üçüncü odaya geçilmektedir. Odanın giriş kapısı Üst kat sofasının kuzey duvarında açılan kapıyla evin birinci kat bölümündeki üçüncü odaya geçilmektedir. Odanın giriş kapısı ahşaptan çift kanatlı yapılmıştır. Kapı kanatlarının ortası kare, alt ve yukarısı ise dikdörtgen tablalara bölünmüştür. Kapıdan girildikten sonra ulaşılan üçüncü oda doğu-batı doğrultulu dikdörtgen plan şemasında inşa edilmiştir. Doğu duvarında iki adet dikdörtgen pencere yer almaktadır. Odanın güneybatı duvarının köşesine ise ahşaptan üç gözlü bir terek yerleştirilmiştir. Zemini ahşap ile kaplı olan odanın tavan örtüsü ise sade tasarlanmış düz ahşaptan bir düzenlemeye sahiptir. Tavan ile beden duvarlarının birleştiği noktada ahşap şeritler kullanılmıştır (Fotoğraf 34-35-36-37).

Fotoğraf 34-35: Evin Birinci Katında Yer Alan Üçüncü Oda

Fotoğraf 36-37: Evin Birinci Katında Yer Alan Üçüncü Oda

Sofanın güney duvarında açılan diğer kapıyla da evin birinci kat bölümündeki dördüncü odaya geçilmektedir. Odanın giriş kapısı ahşaptan çift kanatlı yapılmıştır. Kapı

kanatlarının ortası kare, alt ve yukarısı ise dikdörtgen tablalara bölünmüştür. Kapıdan girildikten sonra ulaşılan dördüncü oda doğu batı doğrultulu dikdörtgen plan şemasında inşa edilmiştir. Doğu duvarında iki adet dikdörtgen pencere yer almaktadır. Pencerelerin ön tarafında ahşap oturma sekisi yer alır. Odanın batı duvarına ise gömme dolaplar ve gusülhane yerleştirilmiştir. Dolapların orta bölümünün içerisi boş niş şeklindedir. Nişin sol tarafındaki gusülhanenin tek kanatlı ahşaptan bir kapısı vardır. Gusülhanenin iç kısmında güney yönde ise bir adet mazgal türünde havalandırma penceresi yer alır. Sağ taraftaki dolap üç bölümlü terek şeklinde tasarlanmıştır. Zemin ahşap ile kaplı olan odanın tavan örtüsü ise sade tasarlanmış düz ahşaptan bir düzenelemeye sahiptir. Tavan ile beden duvarlarının birleştiği noktada ahşap şeritler kullanılmıştır (Fotoğraf 38-39-40-41-42).

Fotoğraf 38-39: Evin Birinci Katında Yer Alan Dördüncü Oda

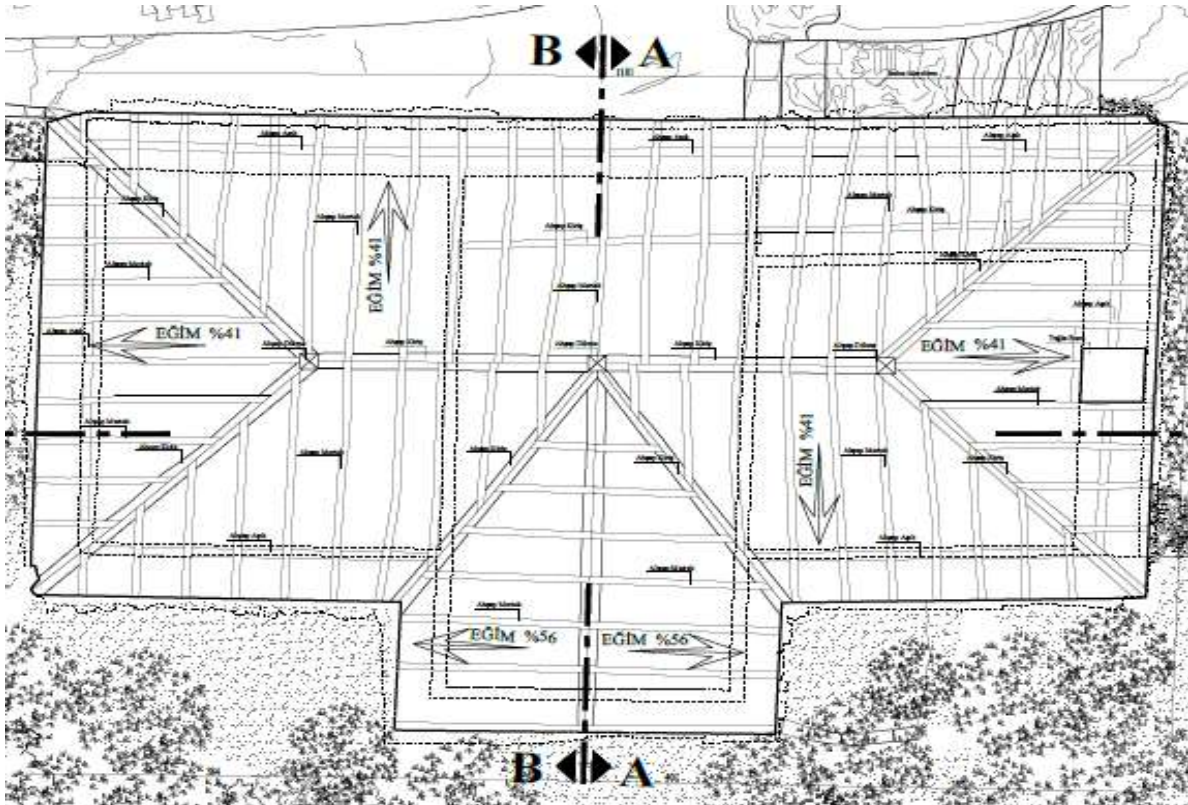
Fotoğraf 40-41-42: Evin Birinci Katında Yer Alan Üçüncü Oda

1.4. Yapım Malzemesi ve Tekniği: Bodrum kat üzerine zemin ve birinci kat olarak tasarlanan 969 Ada 3 Parsel numaralı evde yapım malzemesi olarak moloz taş ve ahşap malzemenin yoğun olarak kullanıldığı görülmektedir. Evin bodrum kat bölümü

kâgir malzemeyle oluşturulmuş olup moloz taş ve yer yerde beton malzeme kullanılmıştır. Evin ana cephesini oluşturan doğu cephesi ve güney cephesindeki beden duvarları sıvalı olduğu için yapım tekniği tam olarak bilinmemekle beraber bölgenin genel mimarisi dikkate alındığında duvarların bağdadi sistemde yapıldığı tahmin edilmektedir. Diğer yönlerde yer alan beden duvarlarının moloz taş malzeme ile yapıldığı görülmektedir. Köşelerde yer yer kesme taş malzeme kullanılmıştır.

Yapıda ahşap malzemede oldukça yoğun kullanılmıştır. Ahşap malzemenin kullanıldığı yerler arasında pencere ve kapı kanatları, odalar içerisinde yer alan dolaplar, seki-ler ile mekânların zemini ve tavan örtüleri gelmektedir. Hemen hemen bütün mekânların üzeri ahşap malzeme ile örtülmüş olup beden duvarları içerisinde değişik aralıklarla ahşap şeritler kullanılmıştır. Dış cephede katlar arasındaki bölüm ahşap silmelerle belirlenmiştir. Ayrıca dışa taşıntı yapan cumbalı bölümün kenar silmeleri ve üçgen alınlığı ile cumbalı bölümü taşıyan ayaklarda ahşap malzemedendir. İç bölümün beden duvarları da sıva ile sıvanmıştır. Ayrıca pencerelerin bazılarında sade tasarlanmış düz demir korkuluklar vardır.

Kuzey güney doğrultusunda düzenlenmiş olan ev, dört yöne doğru eğim yapan kırma bir çatı ile örtülmüştür. Çatı örtüsü oluklu kiremitlerden oluşmaktadır. Çatının batı yönünde evin mutfağında yer alan ocağın tuğladan yapılmış olan bacası bulunmaktadır. Üst örtüde dikkati çeken bir başka konu ise çatı bölümünün dört yönde beden duvarlarından yaklaşık yarım metre ileri taşırılarak saçak bölümünün oluşturulmasıdır. Doğu yönde çatıyı bölen cumbalı bölümün üst tarafında da saçaklar devam ettirilmiştir (Çizim 8).

Çizim 8: Yapının İç Kesiti ile Kapı ve Pencere Detay Çizimleri

2. Ölçüm Raporu

2.1. Alan Çalışması

Arazi çalışmalarında; 28-29 Ekim 2017 tarihlerinde yapılmıştır. Başlangıçta gözlemsel incelemeler doğrultusunda literatür taraması yapılmış ve köprünün mimari özelliklerine ilişkin tespitler yapılmıştır. Yapıya ilişkin tüm bu detaylar Canon EOS 600D slr kamera ve DJI Phantom 4 Pro drone cihazı ile fotoğraflanarak kayıt altına alınmıştır (Fotoğraf 43-44).

2.2. Rölöve Ölçüm Yöntemleri

Yapının 3B lazer tarayıcı kullanılarak ölçülmesi, CAD ortamında hassas plan ve kesit çizimlerinin hazırlanması ve 3B belgelenmesi için aşağıdaki yöntemlerle çalışılmıştır.

2.2.1. Ölçüm Planının Oluşturulması

Yapının hassas nokta bulutu (Point Cloud) modelinin oluşturulması için gerekli olan her bir tarama pozisyonunun (ScanPos) cihaz ölçüm açısı ve mesafelerine göre konumunun belirlenmiştir. Sonrasında her bir tarama pozisyonunun bir diğerine bağlanabilmesi (registration) için gerekli olan ortak noktaların belirlenmesinde kullanılan 14cmx14cm ebatlarındaki kâğıt reflektörlerin ve kürelerin (TiePoints-sphere) konumları belirlenmiştir.

Fotoğraf 43-44: Alan çalışması

2.2.2. Tarama Pozisyonlarının Bağlanma Hassasiyeti

Pozisyonlar arasındaki bağlantı hatası, her gün sonunda SCENE programında veriler işlenerek, gerekli ölçüm hassasiyeti kontrol edilmiştir.

2.2.3. 3D Laser Scanner ile Yapılan Ölçümler

2.2.3.1. Lazer Tarayıcı Ekibi ve Veri Toplama İşlemine Hazırlanılması

Lazer tarama ekibi temel olarak 1 adet mimar (lazer tarama operatörü) ve bir adet teknik eleman, 1 adet Lazer Tarama Cihazı, 1 adet tripod, 1 yedek batarya (eğer elektrik enerjisi yoksa) 1 taşınabilir PC ve muhtelif diğer ekipmanlardan oluşmaktadır. Yapının 3B nokta bulutu verilerinin elde edilmesi için FARO FOCUS 3D S 120 lazer tarama cihazı kullanılmıştır. 120 m mesafeden, 0.002° çözünürlükte ve $\pm 2\text{mm}$ hassasiyette ölçüm yapabilen tarama cihazı 70M piksel entegre renkli kamerası ile de fotoğraf verisi elde edebilmektedir.

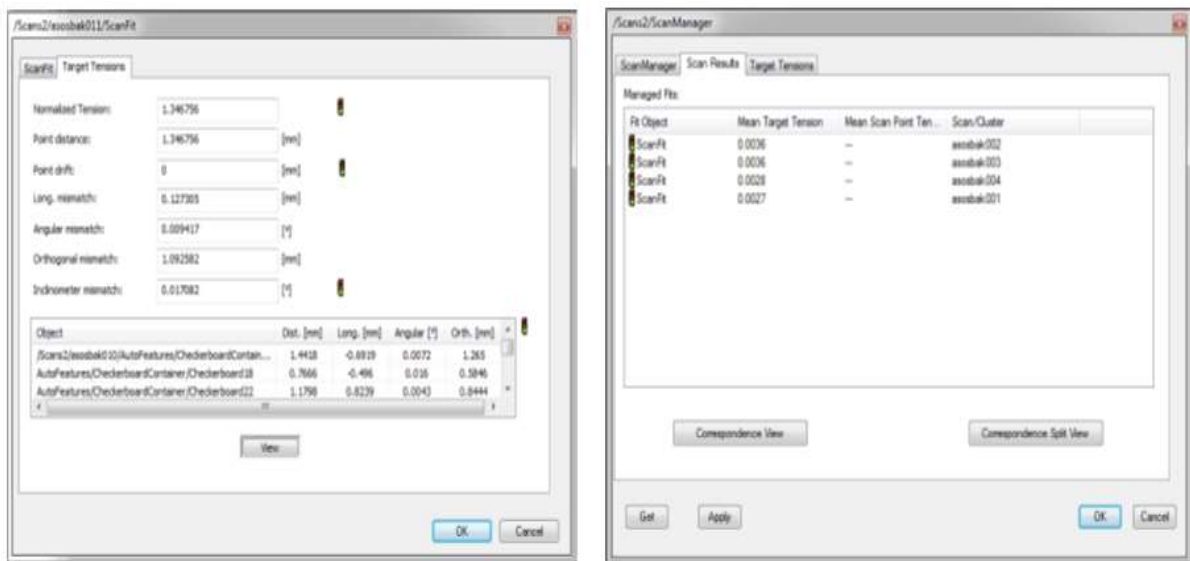
2.2.3.2. Sayısal Takometre’den Gelen Verilerin Tarayıcıya Aktarılması

Gereklik olmamakla beraber, ilk tarama pozisyonunda bütün verilerin kontrol edilmesi, lazer tarayıcı ile veri toplamanın önemli bir kuralıdır. Bu amaçla Sayısal Takometre’den alınan veriler veri işleme programına (SCENE) aktarılıp gerekli kontrolleri yapıldıktan sonra veri toplama işlemine devam edilir.

2.2.3.3. Lazer Tarayıcı ile Veri Toplanması

Yapının lazer tarama cihazı ile ölçümü 1 gün sürmüştür. Bu ölçümlerde yaklaşık 122 tarama pozisyonu ve yaklaşık olarak 122X150 milyon 0.01° nokta ölçülerek yapıya ait nokta bulutu modeli oluşturulmuştur. Toplanan nokta bulutu verilerinin birbirlerine bağlanarak oluşturdukları nokta bulutu modelinde, tarama pozisyonlarının bağlama (optimize tensions) hata sapmaları, modelin oluşumunda, bütün tarama pozisyonlarına dağıtılarak, herhangi bir noktadaki hassasiyet daha da arttırılmıştır.

Örnek olarak yapının 011 (ykbak011) numaralı tarama pozisyonu ile 4.000.000 nokta okuması yapılmış ve bu okuma pozisyonu daha önce kurulan istasyonlara ve proje koordinat sistemine 32 ayrı nokta kullanılarak 1.346mm standart sapma ile bağlanmıştır (Fotoğraf 45-46).

Fotoğraf 45: Farklı Tarama Pozisyonlarının Bağlantı Değeri

Fotoğraf 46: OrthoPoint – Vaziyet Planı

2.2.4. Toplanan Nokta Bulutu Verilerinin Değerlendirilmesi (Process)

Saha çalışmalarının tamamlanmasından sonra yapının nokta bulutu verileri iki aşamalı olarak işlenerek çizime hazırlanmıştır.

2.2.4.1. Süreç

3D Lazer Tarama cihazı ile okuma yapılan her bir tarama pozisyonu için, okuma hataları, proje koordinat sistemine bağlantı hataları, tarama yapılan yerde okuma yapılmayan alanların (kör nokta) olup olmadığı tespit edilip, bulunan hatalar düzeltilir. Okunamayan bölgeler ise bir sonraki pozisyonlarda tamamlanır. Sahada, kontrolleri yapılan veriler, bütün ölçüm çalışmaları tamamlandıktan sonra, yüksek kapasiteli bilgisayarlar yardımıyla temizlenerek, poly-data ve orthopointler oluşturulur.

5.3. Cad Çizimlerinin Hazırlanması (Post Processing)

Yapı için oluşturulan nokta bulutundan CAD ortamında çizimlerin hazırlanabilmesi için gerekli işlemler bir yukarıda açıklanmıştır. Bir sonraki aşama olan CAD çizimlerinin oluşturulması ise aşağıdaki aşamalarla tamamlanacaktır: Yapı için 3B lazer tarama cihazı ile elde edilen verilerle oluşturulan nokta bulutu kullanılarak, poly-data verileri (cad çizimler) hazırlanmıştır.

3. Karşılaştırmalı Çalışma ve Değerlendirme (Restitüsyon Raporu)

3.1 Karşılaştırmalı Çalışma Metodolojisi

Yapının bulunduğu yakın çevredeki geleneksel konutlar incelendiğinde, yapım sistemi, yapı malzemesi, cephe düzenlemesi plan elemanları gibi belli başlı konularda tip yapı özellikleri tespit edilmiştir. Bu özellikler tasnif edildiğinde özellikle yapım sistemi bakımından önemli bir tipoloji ortaya çıkmıştır. Bölgede yoğun olarak; ahşap yığma

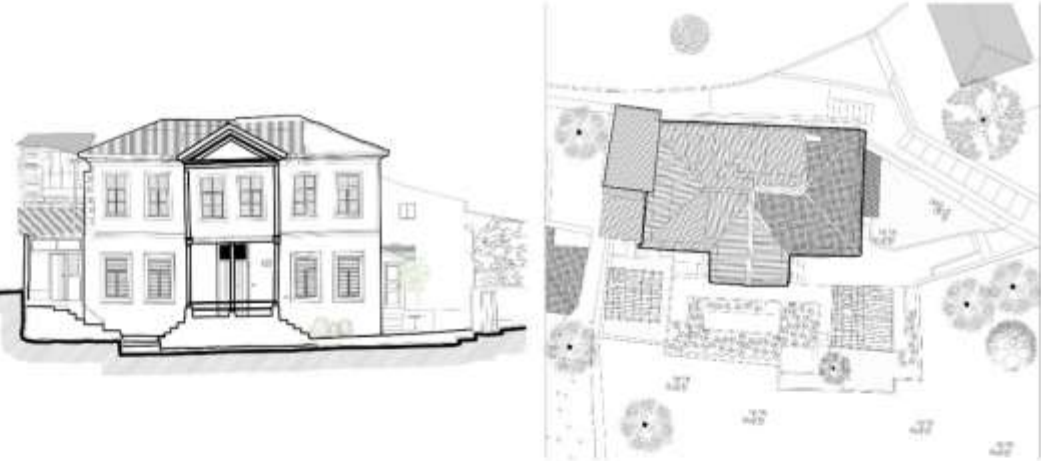
sistem, ahşap karkas sistem ve karma sistemlerinin kullanıldığı görülmüştür. Rapora konu yapı, yağma sisteminde inşa edildiği için karşılaştırma sadece yörede yer alan bu tipteki yapılarla gerçekleştirilmiştir.

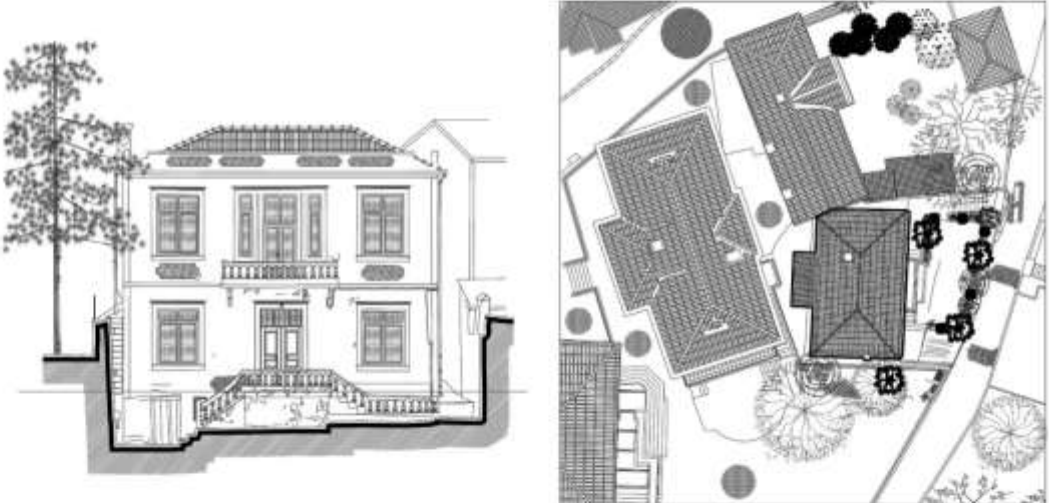
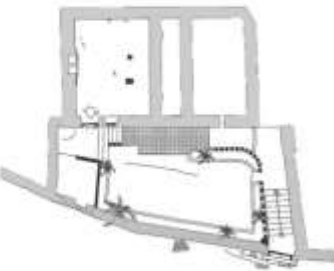
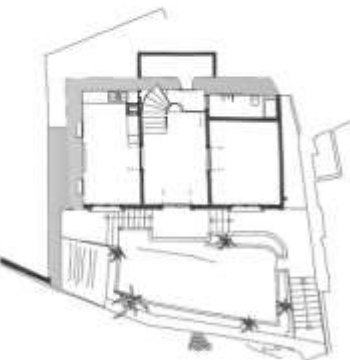
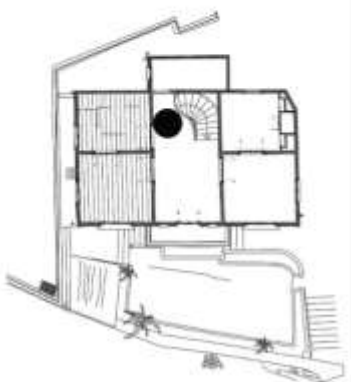
19. Yüzyıl Osmanlı konut mimarisinin tipik özelliklerini taşıyan Ortamahalle; Osmanlı dönemi sivil mimarlık örnekleri, sokakları, merdivenleri, duvarları, çeşmeleri, ağaçları ve diğer öğeleriyle tarihi karakterini günümüze aktarabilmiş bir lokasyondur. Burada yer alan geleneksel konutlardan bazılarını aşağıda yer verilmiştir (Fotoğraf 47-48-49).

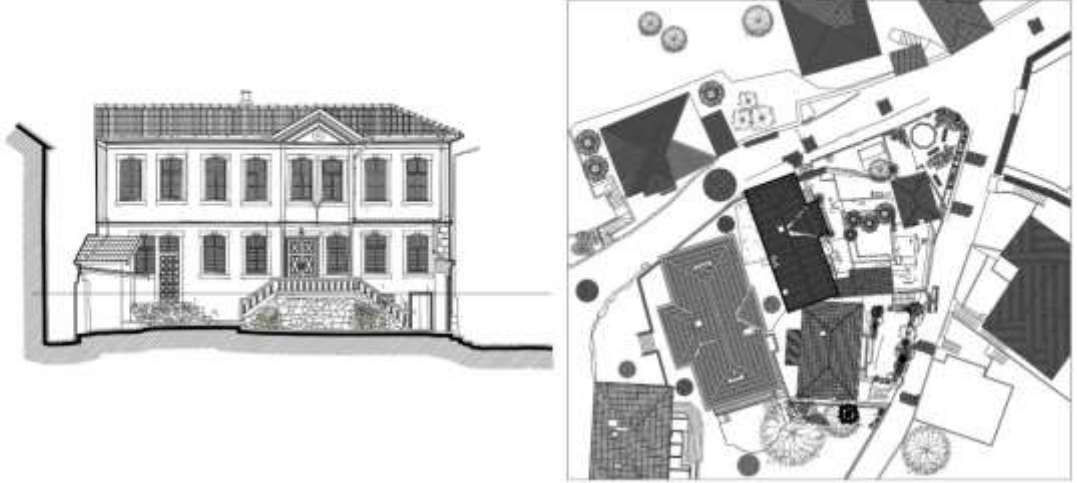
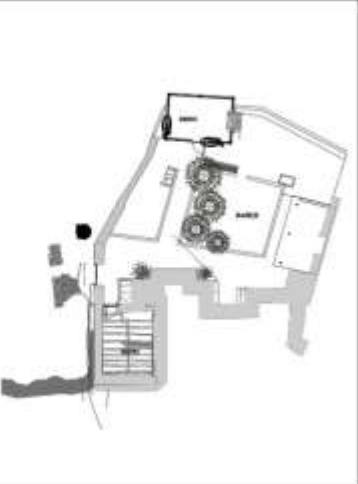
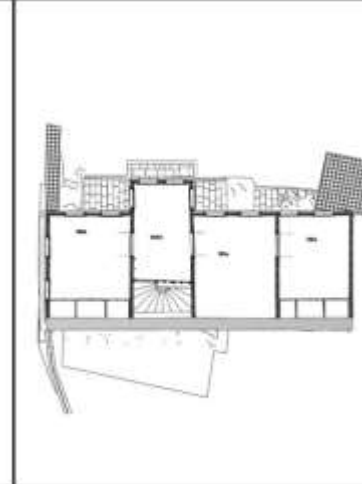

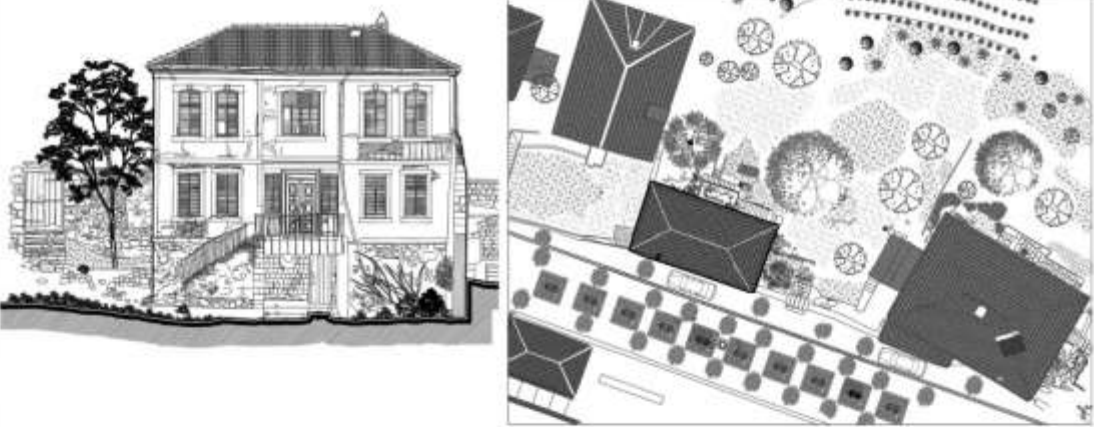
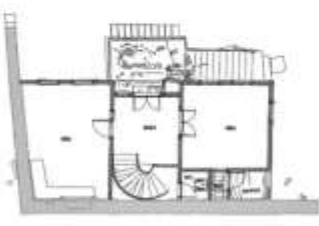
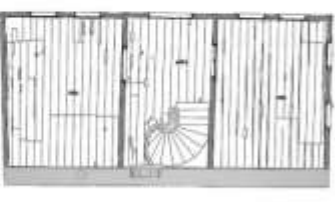
Fotoğraf 47-48-49: Ortamahalle Evlerinden Örnekler

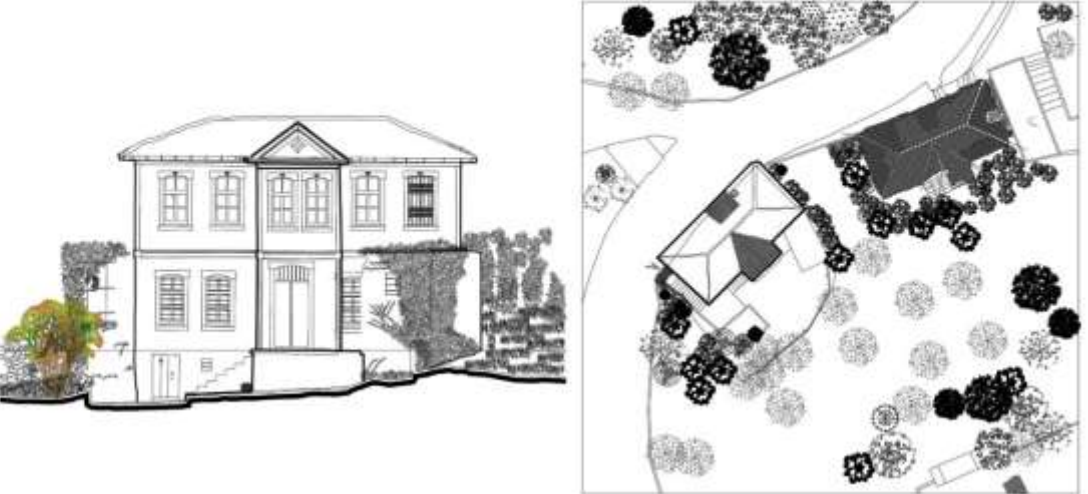
3.2 Karşılaştırmalı Çalışma Tablosu

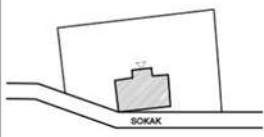
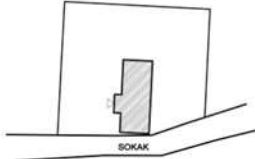
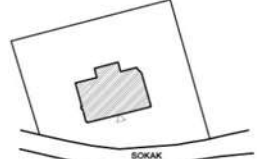
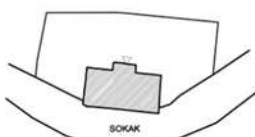
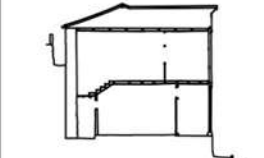
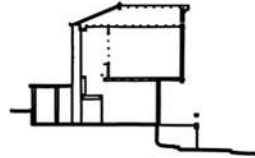
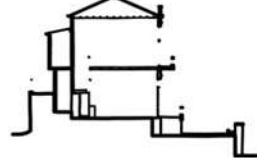
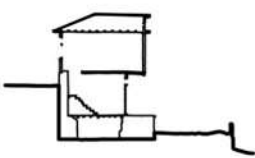
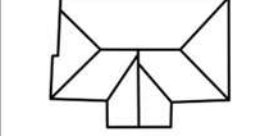
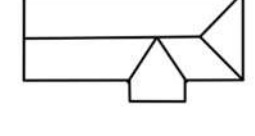
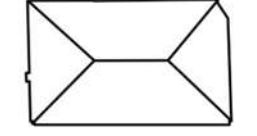
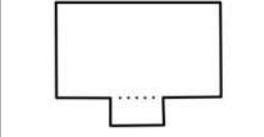
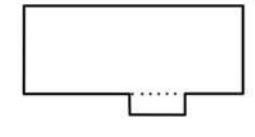
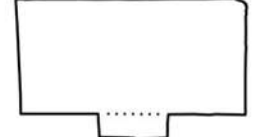
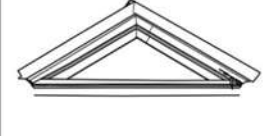
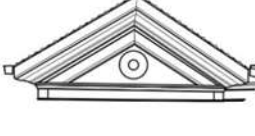
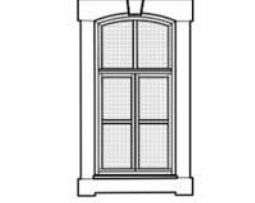
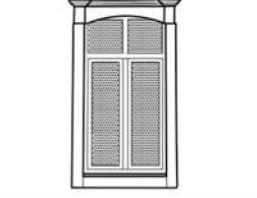
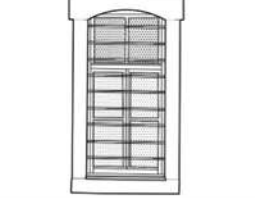
	AKÇAABAT - ORTAMAHALLE - EV 1		
FOTOĞRAFLAR			
GÖRÜNÜŞ VAZİYET PLANI			
PLANLAR			
	BODRUM KAT PLANI	ZEMİN KAT PLANI	1. KAT PLANI

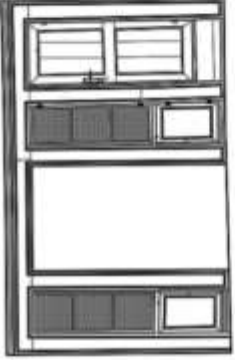
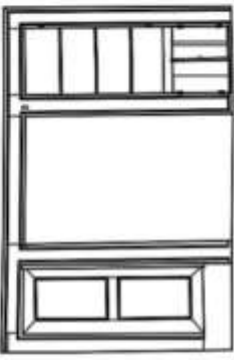
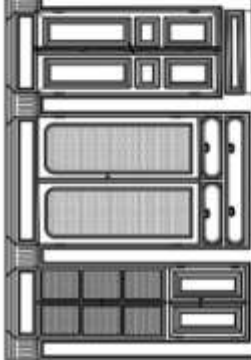
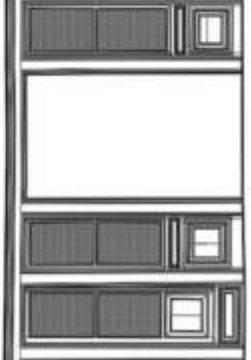
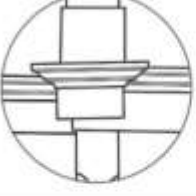
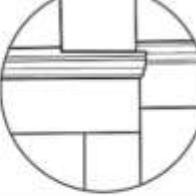
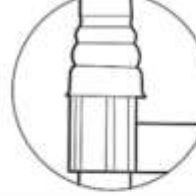
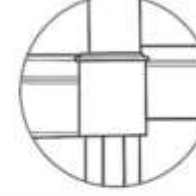
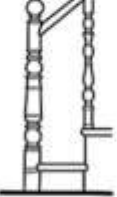
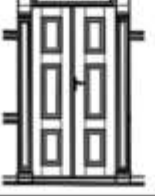
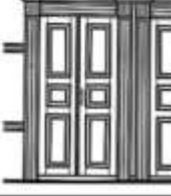
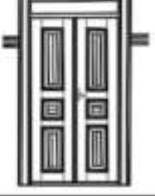
	AKÇAABAT - ORTAMAHALLE - EV 2		
FOTOĞRAFLAR			
GÖRÜNÜŞ VAZİYET PLANI			
PLANLAR			
	BODRUM KAT PLANI	ZEMİN KAT PLANI	1. KAT PLANI

	AKÇAABAT - ORTAMAHALLE - EV 3		
FOTOĞRAFLAR			
GÖRÜNÜŞ VAZİYET PLANI			
PLANLAR			
	BODRUM KAT PLANI	ZEMİN KAT PLANI	1. KAT PLANI

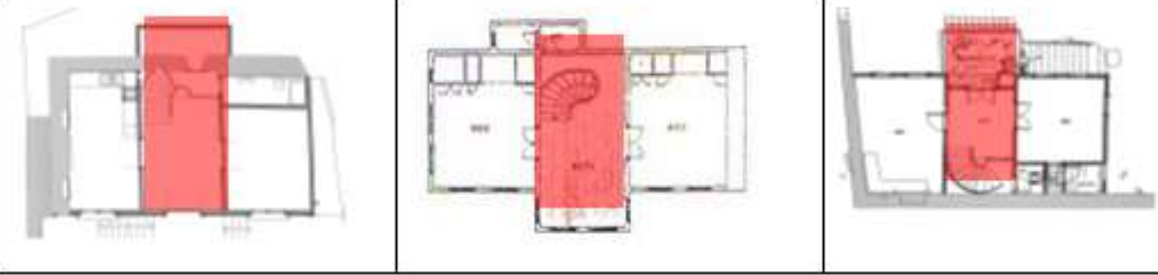
	AKÇAABAT - ORTAMAHALLE - EV 4		
FOTOĞRAFLAR			
GÖRÜNÜŞ VAZİYET PLANI			
PLANLAR			
	BODRUM KAT PLANI	ZEMİN KAT PLANI	1. KAT PLANI

	AKÇAABAT - ORTAMAHALLE - EV 5		
FOTOĞRAFLAR			
GÖRÜNÜŞ VAZİYET PLANI			
PLANLAR			
	BODRUM KAT PLANI	ZEMİN KAT PLANI	1. KAT PLANI

ORTAMAHALLE - KARŞILAŞTIRMA TABLOSU -1					
YERLEŞİM DÜZENİ					
KESİT					
ÇATI DÜZENİ					
ÇIKMA DÜZENİ					
ALINLIK DÜZENİ					
PENCERE DÜZENİ	1. KAT				
	ZEMİN KAT				

ORTAMAHALLE - KARŞILAŞTIRMA TABLOSU -2				
TAVAN ÇİTASI				
TAVAN DÜZENİ				
DOLAP				
KAT SİLMESİ				
KORKULUK DETAYI				
KAPI DÜZENİ				

KARŞILAŞTIRMALI PLAN TABLOSU -3

Sofalar karniyasık düzendedir. Üst katta sofada çikma yer alır. Zemin katta yaşama mekânı, mutfak, kilce, depo, servis gibi alanlar yer alırken, üst katta sofaya bağlı yatak odaları vardır.

KARŞILAŞTIRMALI CEPHE TABLOSU-4

Çikmalar iki kolon üzerine oturur ve üçgen alınlıkla sonlanır. Bu özellik Karadeniz bölgesi evlerinin en çok rastlanan özelliğidir. Pencerecele dikdörtgen biçimli, ahşap çerçevesi, basık karnesli ve kilit bölümü çikantıdır.

KARŞILAŞTIRMALI BAHÇE KAPISI TABLOSU-5

Konuta girişin önce sokaktan bahçeye, sonra da bahçeden konuta doğru olduğu Akçaabat evlerinde bahçe girişleri, üzeri profilli taş silme ile vurgulanmış, taş söve ile çevreli, sövenin üstü alaturka kiremit ile kaplı ve genellikle çift kanatlı düz ahşap kapılı girişlerdir.

3.3 Karşılaştırmalı Çalışmalar Doğrultusunda Ortamahalle 969 Ada, 3 Parşelde Bulunan Yapı'nın Restitüsyon Uygulaması

Karşılaştırmalı çalışma ve yerinde yapılan tespitler ile yapının restitüsyon uygulaması çözülmüş durumdadır. Özgün plan şeması tamamen korunmuştur. Ancak yapı elemanlarında ciddi deformasyonlar ve çeşitli değişiklikler mevcuttur. Zemin kat sofa

bölümünde özgün çıtalı tavan kaplaması kontrplak malzeme ile değiştirilmiş ve aynı mekânın ahşap zemin kaplaması sökülerek beton şap dökülmüştür (Fotoğraf 50-51).

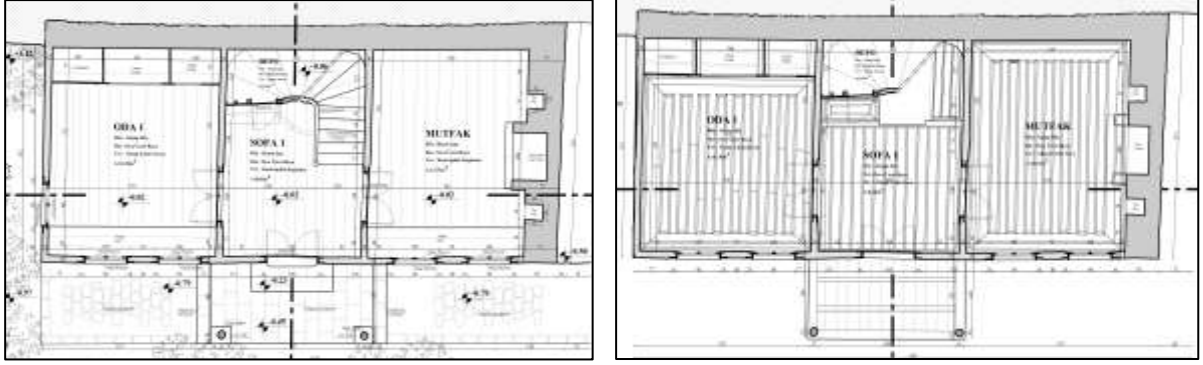
Fotoğraf 50-51: Sofa- Kontrplak Tavan ve Sofa- Beton Zemin

Zemin kat oda 1 de ise batı duvarında kapatılmış bir pencerenin varlığı hem iç yüzey hem de dış yüzeydeki izlerden tespit edilmiştir. Ayrıca aynı mekânın güney duvarına bitişik ahşap gömme bir dolap olduğu ancak sonraki dönemde söküldüğü hem tavan çıtalarının biçimlenmesinden hem de duvardaki izlerden görülebilmektedir (Fotoğraf 52-53).

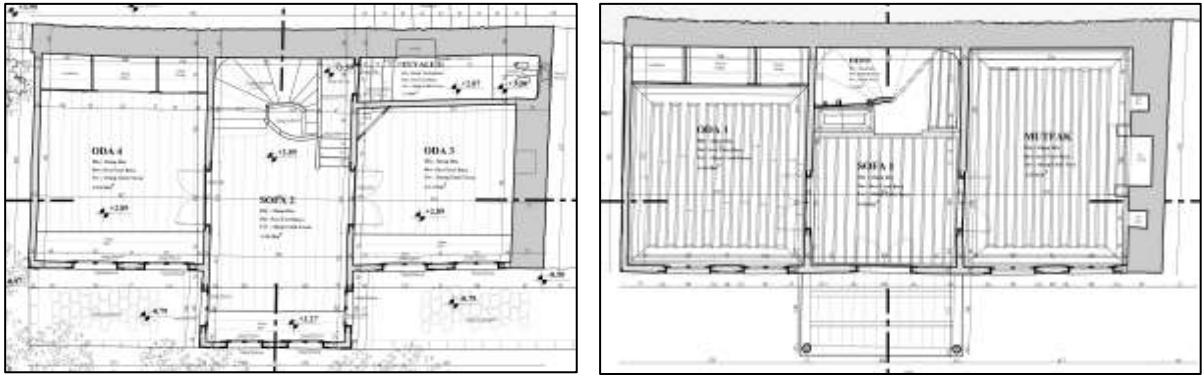

Fotoğraf 52-53: Oda 1-Tavan Planı Dolap Üstü Biçimlenme ve Kapatılan Pencere

Zemin kat mutfak bölümünde ise aynı sofada olduğu gibi özgün çıtalı tavan kaplaması kontrplak malzeme ile değiştirilmiş ve ahşap zemin kaplaması sökülerek beton şap dökülmüştür. Ayrıca doğu duvarında kapatılmış bir taş ocak olduğu görülmektedir. Ocağın sağında ve solundaki taş nişler günümüze kadar ulaşmış ancak ocağın içi moloz malzeme ile kapatılmıştır. Odanın kuzey batı ucunda yer alan eviye ise yakın dönem eklentisidir (Çizim 9-13), (Fotoğraf 54-55).

Çizim 9-10: Restitüsyon-Zemin Kat Planı ve Zemin Kat Tavan Planı

Çizim 11-12: Restitüsyon-1. Kat Planı ve 1. Kat Tavan Planı

Çizim 13: Restitüsyon – Kesitler

Fotoğraf 54-55: Mutfak-Kontraplak Tavan Kaplaması ve Kapatılan Taş Ocak ve Nişleri

Bu tespitler doğrultusunda; zemin kat restitüsyonunda mutfak ve sofa 1'e ait tavan ve döşemeler yapı içindeki diğer mekân örnekleri bağlamında düzenlenmiş, yine yapı içindeki diğer dolap örnek alınarak oda 1'den kaldırılmış olan dolap eklenmiş ve oda 1 in batı duvarındaki kapatılmış pencere yapıda yer alan aynı ölçü ve formdaki diğer pencereler örnek alınarak düzenlenmiştir.

Yapının bodrum ve 1. katında ise malzeme yoğun deformasyonu haricinde bir değişiklik mevcut değildir. Ancak zemin kat sofa bölümü hariç diğer tüm mekanların güney duvarlarında, pencere hatlarına paralel şekilde, yerleştirilmiş ahşap sekilerden sadece 1. kat sofa bölümünde olan ahşap seki günümüze kadar ulaşmıştır. Diğerlerinin ise duvarlarındaki izlerinden zaman içinde söküldüğü ya da deforme olduğu anlaşılmaktadır (Çizim 9-13), (Fotoğraf 56-57-58).

Fotoğraf 56: Sofa 2 Mevcut Seki

Fotoğraf 57-58: Diğer Mekanlarda Günümüze Gelmeyen Sekilere Ait Duvar İzleri

Restitüsyon çalışmasında, cepheler açısından herhangi bir sorun yaşanmamıştır. Beden duvarları, kapı ve pencereler, çatı elemanları yoğun deformasyona rağmen büyük ölçüde özgün karakterini korumaktadır. Yapının en önemli cephesi ve aynı zamanda evinde giriş kapısının yer aldığı güneydoğu cephesinin giriş sahanlığı ve merdivenleri betonarme malzemeye yenilenmiştir. Ayrıca bu cephede çeşitli tesisat eklentileri de yer almaktadır. Güneybatı cephesi zemin kat seviyesinde kapatılan pencerenin izi net bir şekilde görülmektedir. Bu tespitler doğrultusunda yapıya ait cephe restitüsyonları hazırlanmıştır (Çizim 14), (Fotoğraf 59-60).

Fotoğraf 58-59: Güneybatı Cephesi Kapatılan Pencere ve Beton-Briket Malzemeli Giriş Sahanlığı

Çizim 14: Restitüsyon – Cepheler

4. Restorasyon Raporu

- **Amaç:** Değerli olarak kabul edilen yapı özgün karakteriyle korunarak, çağdaş yaşam standartlarına uygun olarak sağlıklılaştırılıp onarılacaktır.
- **Yöntem:** Yapının özgün kısmı kullanılarak koruma.
- **İşlev:** Konut

Korunan Özellikler

1. Özgün strüktürel yapı karakteri
2. Plan şeması ve cepheler
3. Özgün mimari elemanlar

4.1. Genel Müdahale Kararları

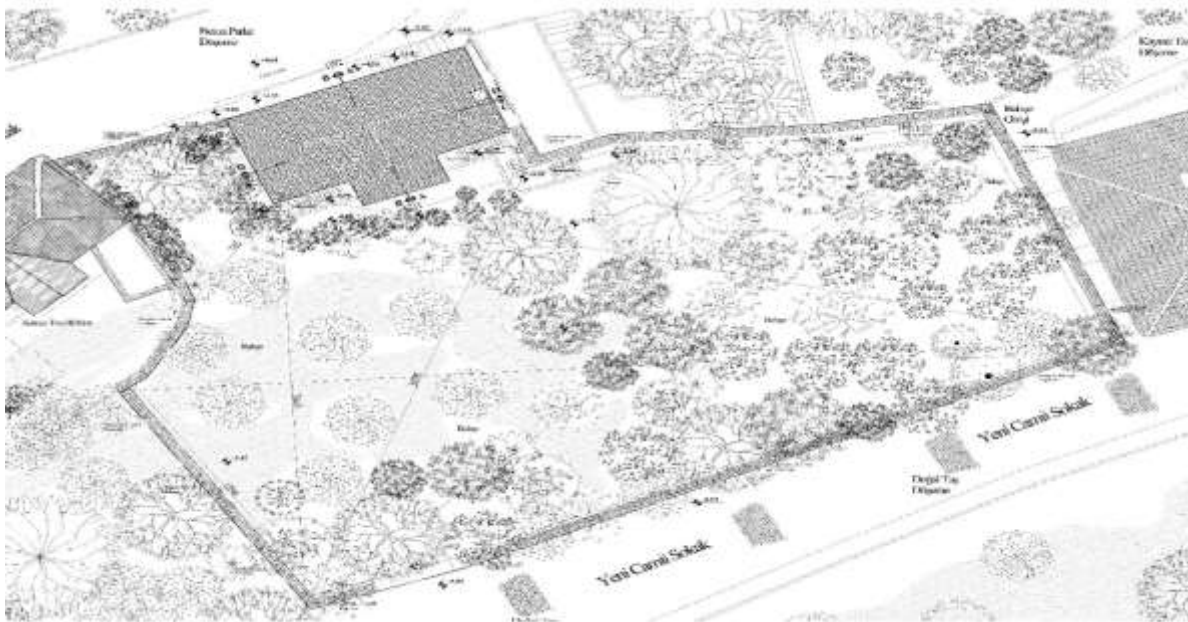
Koruma Ölçeği	Uygulama Biçimi	Müdahale Türü
Özgün cephe ve plan karakteri, Özgün mimari elemanlar, strüktürel yapı	Bütün müdahaleler mutlaka detaylı restorasyon projesine dayandırılacak.	▪ Mevcut mekanlarda sağlıklılaştırma yapılabilir. Ancak bu nedenle yapılacak çalışmalar restorasyon kurallarına uygun ve minimum olmalıdır. ▪ Gereken yerlerde strüktürel sağlamlaştırma yapılmalıdır. ▪ İhtiyaç gereği yapılan eklemeler geri dönüşümü olan elemanlar olmalıdır (Kaldırılabilir, portatif, hafif ve esnek elemanlar tercih edilmelidir.).

4.2. Restorasyon Kararları Tablosu

Eleman Niteliği	Müdahale Metodu
1) Tümüyle her özelliği ve varlığı bilinen elemanlar; Konumu, boyutu, malzemesi ve formu biliniyor	Eskisine benzer biçimde; Yeniden yapıldığı vurgulanacaktır. Aynı konumda, aynı malzeme ile, aynı form ve boyutta yapılacaktır.
2) Formu bilinmeyen ancak diğer özellikleri bilinen elemanlar, Konumu, boyutu, malzemesi biliniyor	Aynı konumda, aynı malzeme ile aynı boyutta yapılacaktır.
3) Verilen işleve göre günün konfor koşullarını sağlayabilecek elemanlar Isıtma Tesisatı	Çağdaş bir tutumla eklenti olduğu belli olacak şekilde , elemanlarla çözülecektir. Elektrikli ısıtma sistemi ile yapıya zarar vermeden.
4) İşlev için gerekli olan tefriş elemanları	Fonksiyon olarak yapı yine konut olarak kullanılacaktır
5) Yapıya sonradan eklenen elemanlar	Yapının özgün durumunu görsel açıdan bozan ve zarar veren dönem kazanmamış geç dönem eklentileri ayıklanacaktır.

4.3. Restorasyon Aşamasında Yapıya Yapılacak Olan Müdahaleler

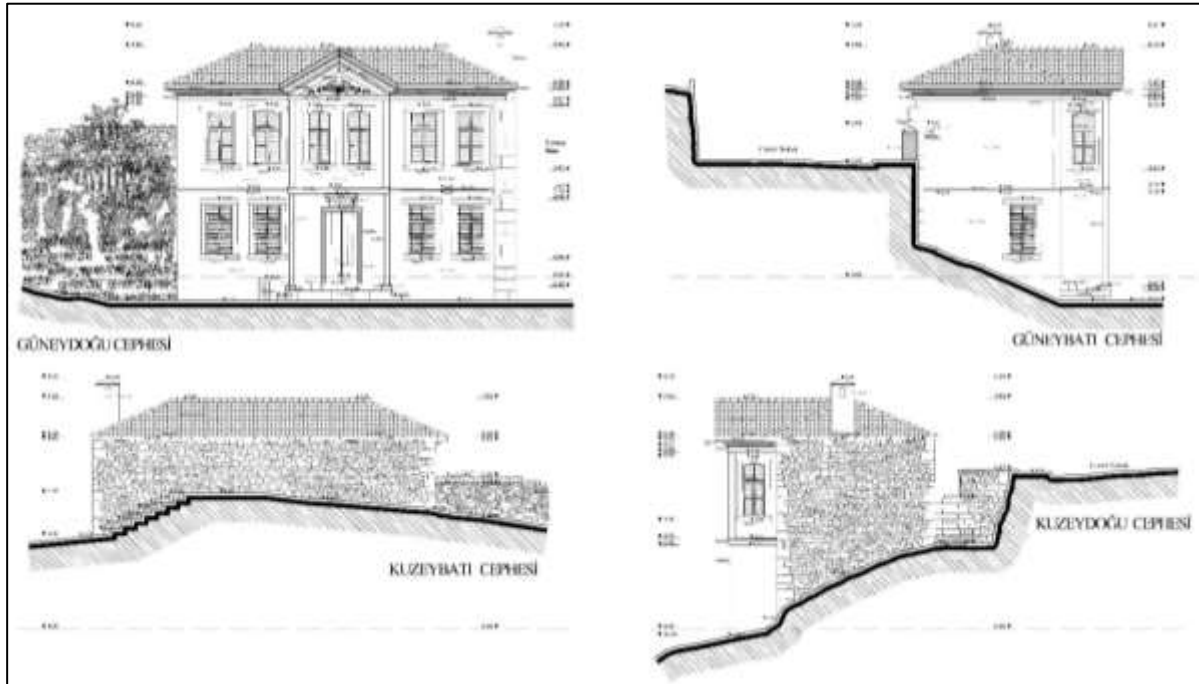
▪ **Bahçe Müdahalesi:** Bahçe duvarları projedeki detayına uygun şekilde kadastral sınır hattı boyunca moloz taş malzeme ile yapılacak ve alaturka kiremit ile kaplanacaktır. Bahçe duvarının kuzey doğu ucuna projedeki detayı doğrultusunda kesme taş malzemeden giriş portalı ve çift kanatlı ahşap kapı eklenecektir. Ayrıca yapı ve bahçe giriş kapısı arası bağlantı yolu projedeki detay doğrultusunda doğal taş malzeme ile kaplanacaktır (Çizim 14).

Çizim 14: Restorasyon-Vaziyet Planı

▪ **Cephe Müdahalesi:** Tüm bağdadi yüzeylerde sıva raspası yapıp, raspadan sonra bozuk ve zarar görmüş yerler tespit edilirse aynı yapım tekniğiyle onarılacaktır ve horasan harcı ile sıvanıp su bazlı boya ile boyanacaktır. Moloz taş duvar malzemeden yapılmış olan kuzeybatı ve kuzeydoğu cepheleri ise sökülecek, zemin iyileştirilmesi yapıldıktan sonra aynı yapım tekniğinde yeniden yapılacaktır. Cepheelerde bulunan kat silmeleri ve saçaklar projedeki detayına uygun olarak sert ağaçtan yeniden yapılacaktır. Mevcut pencere doğramaları ve söveler sökülerek restorasyon projesi doğrultusunda sert ağaçtan yenilenecek, 4+4 mm ısı cam takılacaktır.

Zamanla deforme olmuş olan cumba bölümü, askıya alınarak sökülecek, deforme olan elemanlar projedeki detayına uygun özgün yapım tekniğinde yenilenecektir. Cumbalı bölümün üst tarafındaki üçgen bir alınlık içinde bulunan kalem işi süsleme ise itina ile temizlenerek, kök boya ile ihya edilecektir. Giriş kapısının önünde yer alan niteliksiz beton ve briket malzemeden oluşan sahanlık ve basamaklar kaldırılarak, projedeki detayı doğrultusunda doğal taş malzemeden yeniden yapılacaktır (Çizim 15).

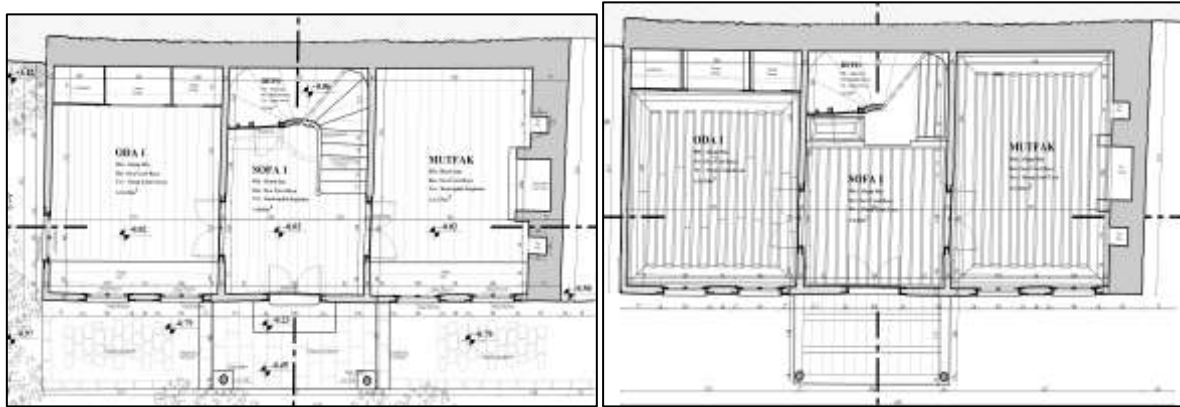

Çizim 15: Restorasyon-Cepheler

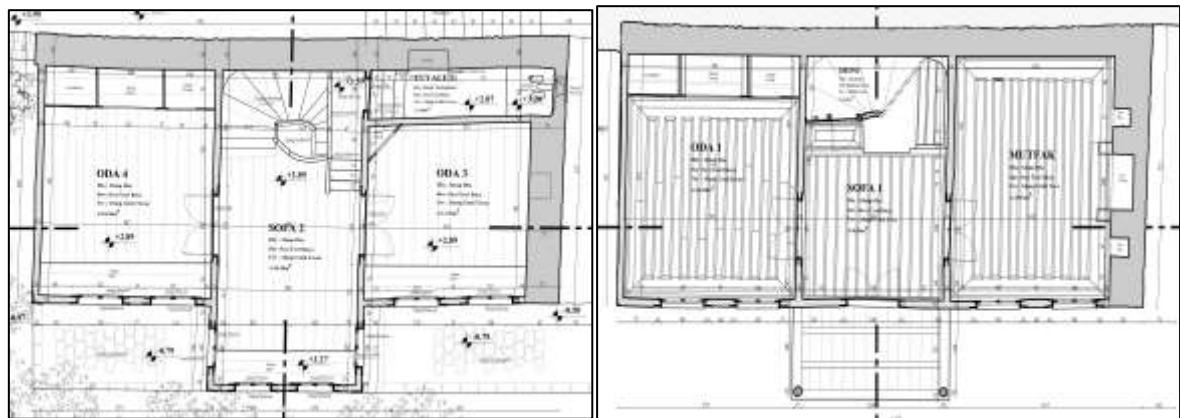
▪ **İç Mekân Müdahalesi:** İç mekânda yer alan tüm özgün ahşap elemanlara (kapı söve, kapı kanat, pencere söve, tavan, silme vb) ait yüzeylerde yağlı boya raspası yapılarak temizlenecek ve üzerlerine ahşap koruyucu sürülecektir. Fiziksel direncini yitirmiş olan elemanlar ise projedeki detayı doğrultusunda yenilenecektir. Mevcut hali ile korunacak olan binada sıva raspası yapılacak, zarar görmüş bağdadi ve çatki sistem duvarları detayına uygun olarak yeniden yapılacaktır ve bağdadi çıtalar üzerine horasan harcı sıva yapıp su bazlı boya ile boyanacaktır.

Bodrum katta yer alan taşıyıcı ahşap kirişler temizlenecek, fiziksel direncini yitirmiş ahşap elemanlar tespit edilir ise projesi doğrultusunda yenilenecek ve üzerlerine ahşap koruyucu sürülecektir. Ayrıca bodrum kata projedeki detayına uygun ahşap giriş kapısı yapılarak eklenecektir. Zemin katta ise mevcut zemin kotu korunacak şekilde sofa 1 ve mutfak mekanlarının zeminine 10cm düzeltme betonu atılıp üzerine kadranlı ahşap döşeme yapılacaktır. Mutfak bölümündeki niteliksiz eviye kaldırılacak, kapatılmış olan taş ocağın içinde temizleme işlemi yapılacak ve taş ocak yüzeyinde itinalı yüzey temizliği yapılacaktır. Oda 1 güney duvarına projedeki detayına uygun ahşap dolap yapılarak eklenecektir (Çizim 16-20).

Oda 1, Mutfak, Sofa 2, Oda 2 mekânlarına projedeki detayına uygun ahşap seki yapılarak eklenecektir. Oda 3 ve Oda 4’te yer alan ahşap dolaplara itinalı yüzey temizliği yapılacak, fiziksel direncini yitirmiş ahşap elemanlar tespit edilir ise projesi doğrultusunda yenilenecek ve üzerlerine ahşap koruyucu sürülecektir. 1 katta yer alan tuvalet bölümünün zemini doğal malzeme ile kaplanarak yine aynı işlevde kullanılacaktır. Bu bölümde yer alan oval kemerli taş nişte itinalı raspa ile yüzey temizliği yapılacaktır. Çatıdaki deformasyondan dolayı yapı içindeki tüm tavan ve döşemeler ciddi derecede tahrip olmuş durumdadır. Bu nedenle yapıya ait tüm ahşap tavan ve döşemeler projedeki detayı doğrultusunda yenilenecektir.

Çizim 16-17: Restorasyon-Zemin Kat Planı ve Zemin Kat Tavan Planı

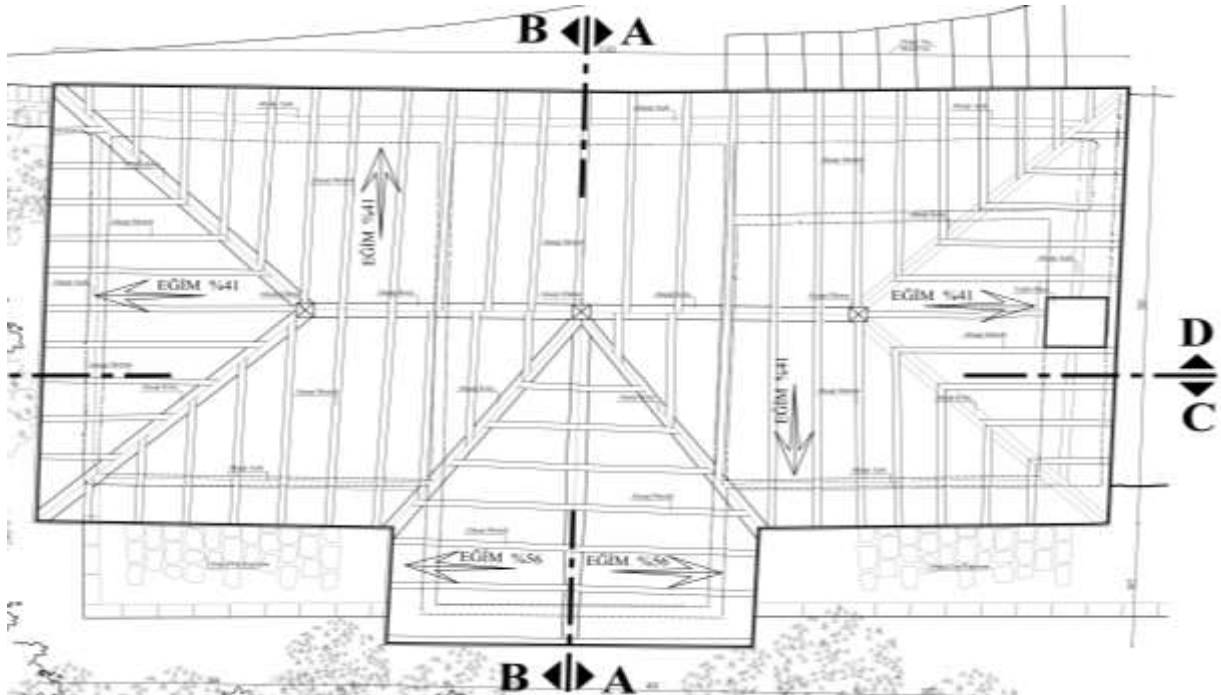

Çizim 18-19: Restorasyon-1. Kat Planı ve 1. Kat Tavan Planı

Çizim 20: Restorasyon-Kesitler

▪ **Çatı Müdahalesi:** Deforme olan ahşap çatı kaldırılacak, projedeki detayına uygun olarak ahşap oturtma çatı yapılacaktır. Projesine uygun olarak sert ağaçtan alın tahtası, saçak altı kaplaması ahşap silme yapıp yerine koyulacaktır. Kiremit altı kaplamasının üzerine bitüm esaslı kiremit altı yalıtım levhası serilecek ve üzerine klasik tip oluklu kiremit döşenecektir. Mevcutta bulunan bacaya raspa yapıp, çürük ve bozuk olan kısımları onarılıp, horosan harcı ile sıvanıp su bazlı boya ile boyanacaktır (Çizim 21).

Çizim 21: Restorasyon-Çatı Planı

Sonuç

Doğu Karadeniz Bölgesinde Trabzon iline bağlı olan Akçaabat nüfus ve yerleşim birimi açısından bölgenin en büyük ilçelerinden birisidir. İlçenin ilk kuruluşunun ve tarihi geçmişinin bağlı olduğu Trabzon ile benzer olduğu aşıkardır. İlk kuruluşu kesin olarak bilinmese de yazılı kaynaklara göre bölgeye sırasıyla hâkim olan Kaşkalar, Kimmerler, İskitler, Miletli, Romalılar, Bizanslılar ve Komnenosların hâkimiyeti altına girdiği anlaşılmaktadır. 1461 yılında Fatih Sultan Mehmet'in Trabzon'u fethetmesiyle birlikte Akçaabat'ta Osmanlı hakimiyeti başlamıştır. Bu tarihten itibaren ilçe merkezi ve çevresi Türk-İslam kültürü çerçevesinde gelişme göstermiştir.

Zaman içerisinde Dürbınar, Ortamahalle ve Nefsipulathane Mahalleleri adı altında tarihi yerleşim birimleri oluşmuş deniz çekilmesi ve kıyı kesiminde yapılan dolgu nedeniyle yerleşmeler kuzeye doğru yayılmıştır. Bahsi geçen mahallerde gelişmeye başlayan sokak dokularında farklı mimari tiplerde çok sayıda inşa faaliyeti ortaya konulmuştur. Gerçekleştirilen inşa faaliyetlerinin bir bölümü de geleneksel Türk konut mimarisinde yapılmış ev örnekleridir. Özellikle Ortamahalle olarak adlandırılan yerleşim biriminde geleneksel mahalle dokusunu oluşturan çok sayıda konut örneğini görebilmek mümkündür. Günümüzde mahalle içerisinde, yaklaşık 100 adet tarihi konut yapısı olduğu tespit edilmiştir. 18. yüzyılın başları ile 20. yüzyılın başlarına kadar devam eden yoğun inşa faaliyetlerinde esnasında ortaya konulmuş olan konut yapıları ve diğer yapı türleriyle birlikte Ortamahalle Evleri, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu tarafından, 24.08.1998 yılında kentsel sit alanı ilan edilmiştir. Tescil edilen konut yapılarından birisi de 963 ada 3 parsel numaralı olarak adlandırılan konut yapısıdır. Yapının özel bir adı olmadığı için ada ve parsel numarası adlandırılması uygun görülmüştür. Yapı mahalledeki diğer konut yapılarıyla birlikte restorasyon programına dahil edilmiştir.

Bünyesinde yapım kitabesi olmadığı için kim tarafın ne zaman yaptırıldığı tam olarak bilinmeyen 963 ada 3 parsel numaralı evin göstermiş olduğu plan ve mimari özellikler 19. yüzyıl sonu, 20. yüzyıl başlarında inşa edildiğini göstermektedir. Zaman içerisinde doğal ve beşerî etkenler yüzünden tahrip olan yapı son yıllarda mahalledeki diğer evlerle birlikte restorasyon programına dahil edilmiştir. Bu kapsamda yapının sanat tarihi, rölevo, restitüsyon ve restorasyon raporları hazırlanarak onarım faaliyetleri başlatılmıştır. Bu çalışmada Türk konut mimarisinin genel özelliklerini bünyesinde barındıran 963 ada 3 parsel numaralı evin restorasyonu ile ilgili süreç ele alınmıştır. Çalışmanın amacı sonraki dönemde restorasyonu yapılacak olan konut yapılarına ilgili süreç içerisinde katkı sunmaktır.

Kaynakça

CLAVİJO, R.G., *Timur Devrinde Semerkant'a Seyahat*, (Çev. Ömer Rıza Doğrul), İstanbul 1975.

GEDİKOĞLU, Haydar, *Akçaabat*, Akçaabat Belediye Kültür Yay. No:1, Trabzon 1996.

HACİFETTAHOĞLU, İsmail, *Önceci ve Sonrasıyla Trabzon'un Fethi*, Trabzon Belediyesi Kültür Yay. No: 91, Ankara 2001.

<http://www.akcaabat.gov.tr/cografi-yapisi> (E.T. 02.11.2024)

KADIOĞLU, Yahya- Bekdemir, Ünsal, “Akçaabat'ta Şehirleşme ve Şehirselleşme Fonksiyonları”, *Doğu Coğrafya Dergisi*, C.9, S.11, 2004, s. 221-246.

LERMİOĞLU, Muzaffer, *Akçaabat Tarihi ve I. Genel Savaş-Hicret Hatıraları*, Kardeşler Basımevi, İstanbul 1949.